

Gezondheidsindicatoren van het Brussels Gewest

Algemene context

Inhoud

1.	Demografische context	1
1.1	Evolutie van de Brusselse bevolking	1
1.2	Leeftijds- en geslachtsstructuur	2
1.3	Brussel : een multiculturele stad	4
1.4	Soorten huishoudens	6
1.5	Geboortecijfer	6
1.6	Sterftcijfer	8
1.7	Levensverwachting	10
1.8	Migraties	10
2.	Sociaal-economische context	11

Colofon

► **Auteurs** > Sarah MISSINNE, David HERCOT, Sarah LUYTEN, Marion ENGLERT, Murielle DEGUERRY ► **Lay-out** > Nathalie DA COSTA MAYA, CDCS vzw ► **Voor meer informatie** > Tel.: 02/552 01 89 > observat@ggc.irisnet.be > www.observatbru.be ► **Gelieve te verwijzen als** > Missinne S., Hercot D., Luyten S., Englert M., Deguerri M. *Gezondheidsindicatoren van het Brussels Gewest – Algemene Context*. Observatorium voor Welzijn en Gezondheid van Brussel-hoofdstad, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Brussel 2016 ► **Depotnummer** > D/2017/9334/36 ► Cette publication existe aussi en français

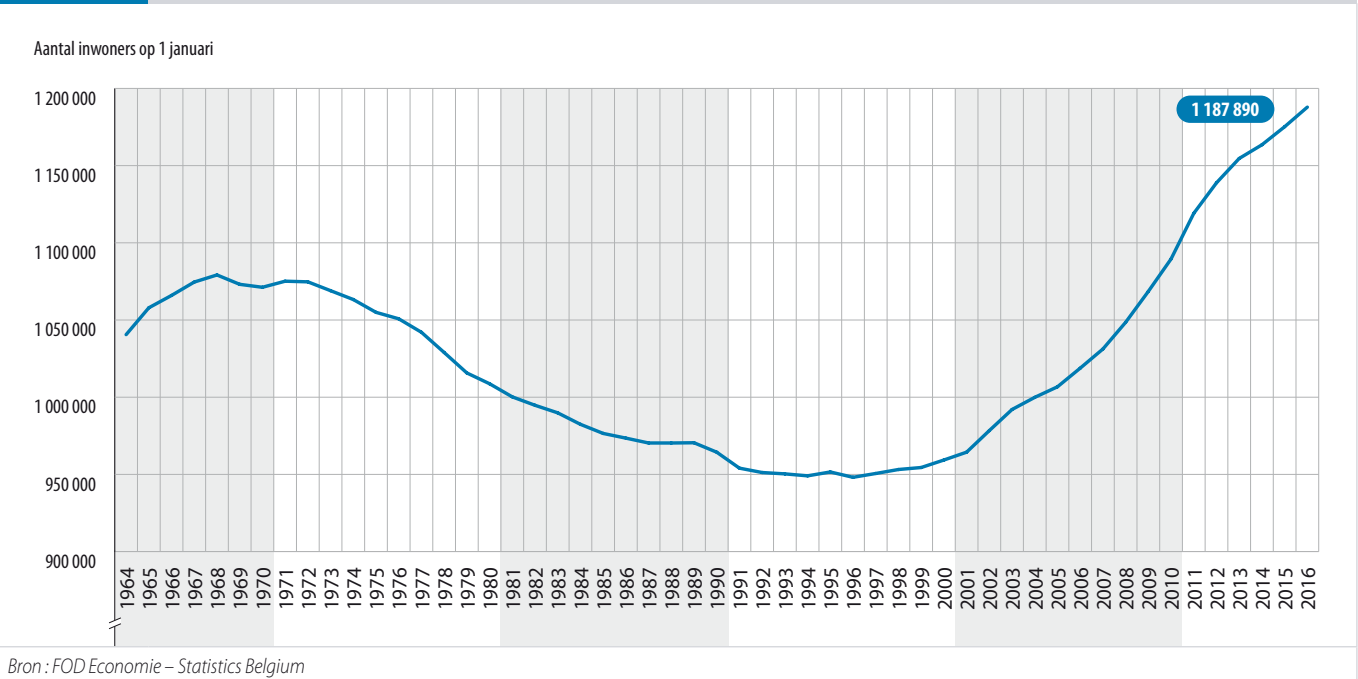
1. Demografische context

1.1 EVOLUTIE VAN DE BRUSSELSE BEVOLKING

Op 1 januari 2016 telde het Brussels Gewest officieel 1 187 890 inwoners. Tussen 2010 en 2015 is de bevolking met 7,9 % toegenomen in het Brussels Gewest ([figuur 1](#)).

De officiële cijfers die gepubliceerd worden door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) moeten worden aangevuld. Het aantal inwoners dat daadwerkelijk in het Brussels Gewest verblijft ligt immers in werkelijkheid veel hoger dan het aantal in de officiële statistieken. Zo telt het Brussels Gewest ook een aantal personen dat er wel woont, maar niet als Brusselaar worden opgenomen in het Rijksregister (asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, studenten, ...). Het Wachtregister bevat een aantal gegevens over kandidaat-vluchtelingen die niet in het Rijksregister staan (8 394 personen op 1 januari 2016). Daarnaast wonen er op 1 januari 2016 in het Brussels Gewest 5 407 personen met een diplomatiek statuut; samen met hun gezinsleden komt dit neer op 13 008 personen^[1]. Deze internationale werknemers worden niet altijd opgenomen in de (gezondheids)statistieken. Het verschil tussen de bevolking ingeschreven in het Rijksregister en de bevolking

¹ FOD Buitenlandse zaken

Figuur 1 Evolutie van de bevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 1964-2016

dat ingeschreven staat bij de verplichte ziekteverzekering bedraagt 9,3 % in het Brussels Gewest^[2].

Bovendien verblijven er ook personen illegaal in Brussel. Het exacte cijfer is onbekend, maar het aantal mensen met een illegale verblijfplaats werd in 2007 op 100 000 geschat in België waarvan het grootste deel in het Brussels Gewest (Van Meeteren et al., 2009).

Bij de «officieel getelde» Brusselaars (momenteel bijna 1,2 miljoen) moeten de kandidaat-vluchtelingen die zijn ingeschreven in het wachtregister, de personen met een diplomatiek statuut, maar ook de mensen zonder papieren worden opgeteld.

De demografische projecties voorzien een verdere stijging van de Brusselse bevolking met 5,1 % voor de periode 2015-2020. Dit betekent een evolutie van 1 175 173 personen in 2015 naar 1 234 737 in 2020. Tegen 2060, wordt een stijging verwacht van 28,8 % ten opzichte van 2015 of een toename van 303 528 personen tot 1 478 431 Brusselaars in 2060^[3].

2 Dit komt overeen met ongeveer 110 000 personen. Voor de berekening worden de verschillen in methodologie tussen de twee databanken in rekening gebracht: levendgeboorten, het netto interne migratiesaldo, de internationale immigranten in 2014 en ingeschrevenen in het wachtregister op 1 januari werden aan de populatie op 1 januari 2014 toegevoegd om de bevolking van 2014 te benaderen dat nog steeds gedomicileerd is in het Brussels Gewest op het moment van de laatste beschikbare informatie in de databank van het IMA.

3 Planbureau en FOD Economie - Statistics Belgium

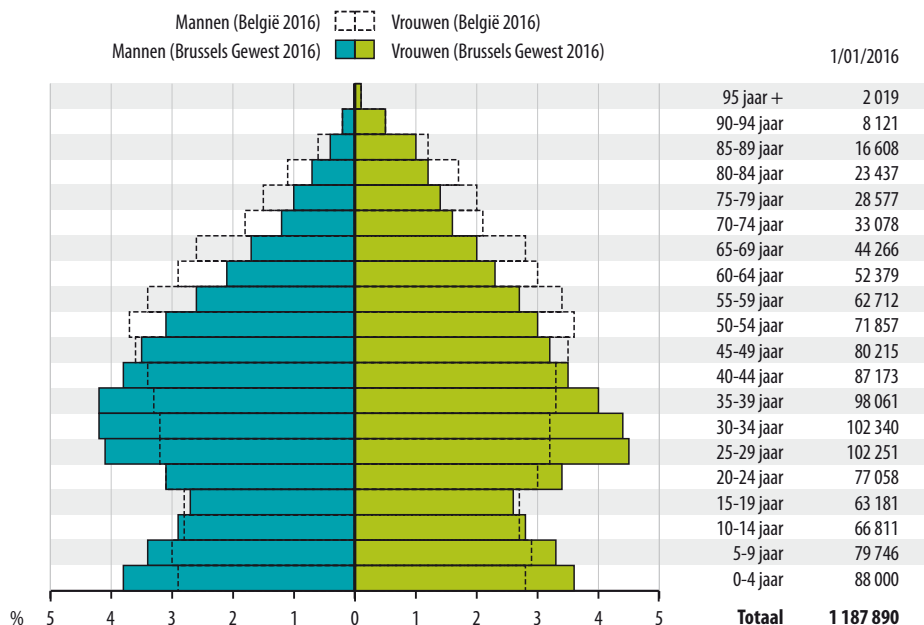
1.2 LEEFTIJD- EN GESLACHTSSTRUCTUUR

De leeftijdspiramide (figuur 2) toont de verdeling van de bevolking naar leeftijd voor het Brussels Gewest en België in 2016. Ze illustreert duidelijk de oververtegenwoordiging van jonge kinderen en volwassenen op vruchtbare leeftijd (20 tot 39 jaar) in het Brussels Gewest, in tegenstelling tot de onderverteenwoordiging van de 50-84 jarigen in vergelijking met de Belgische populatie. De Brusselse bevolking onderscheidt zich van de twee andere gewesten op vlak van leeftijdsstructuur: ze kent een tendens van verjonging terwijl de bevolking van de andere gewesten verouderd. Op 1 januari 2016 bedroeg de gemiddelde leeftijd 37,4 jaar in het Brussels Gewest tegenover 42,4 jaar in Vlaanderen en 41,0 jaar in Wallonië.

De gemiddelde leeftijd verschilt sterk van de ene Brusselse gemeente tot de andere: Watermaal-Bosvoorde is de «oudste» gemeente (42,5 jaar), gevolgd door Sint-Pieters-Woluwe, terwijl Sint-Joost-ten-Node de «jongste» is (33,9 jaar) (figuur 3). In vergelijking met 2006 daalde de gemiddelde leeftijd in meer of mindere mate in alle Brusselse gemeenten, met uitzondering van Sint-Joost-ten-Node, Sint-Gillis en Watermaal-Bosvoorde.

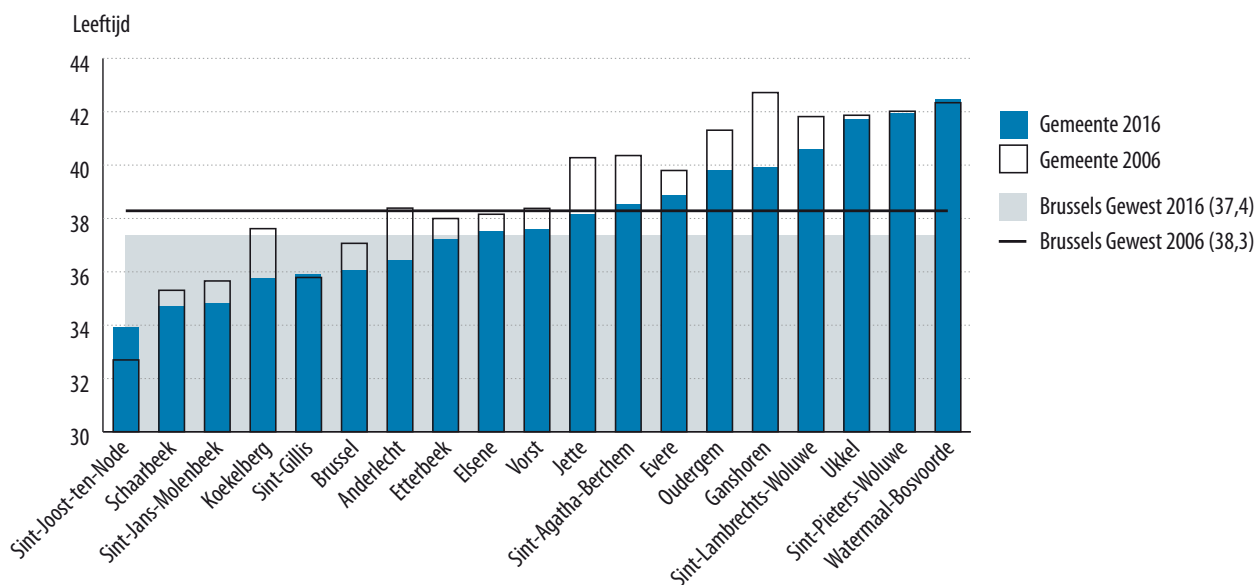
Tussen 2006 en 2016 daalde de verouderingsindex, dit is de verhouding van het aantal mensen ouder dan 65 jaar ten opzichte van de jongeren (0-19 jarigen), in het Brussels Gewest met 17 % terwijl deze in België in dezelfde periode steeg met 9 %. Brussel kent dus een verjonging van de populatie. De verjonging van de Brusselse bevolking leidt ook tot een lagere afhankelijkheidsindex, dat is de verhouding van de actieve bevolking (20-64 jaar) ten opzichte van de inactieve bevolking

Figuur 2 Leeftijdspiramide van de bevolking, Brussels Gewest en België, per 100 inwoners, 1 januari 2016

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium

Figuur 3 Gemiddelde leeftijd van de bevolking naar gemeente, Brussels Gewest, 1 januari 2006 en 2016

Bron: BISA; FOD Economie - Statistics Belgium

(0-19 + > 65 jaar), in 2016 (61,8 %) in vergelijking met 2006 (64,5 %).

in België in 2016 (30,0 %). Het verschil is wel een stuk kleiner geworden in vergelijking met 2006 (tabel 1).

Hoewel er minder ouderen wonen in het Brussels Gewest, zijn zij die er wel wonen gemiddeld iets ouder dan in de twee andere regio's. Met andere woorden, de index van de intensiteit van de veroudering (% van de 80-plussers onder de 65-plussers) is wel nog iets hoger in Brussel (32,1 %) dan

Tabel 1

Evolutie van de demografische kenmerken van de bevolking van het Brussels Gewest en België, 2006-2016

	Brussels Gewest		België	
	2006	2016	2006	2016
Verouderingsindex (≥ 65 jaar / 0-19 jaar)	63,1 %	52,4 %	74,5 %	81,2 %
Afhankelijkheidsindex (0-19 + ≥ 65 jaar) / (20-64 jaar)	64,5 %	61,8 %	67,5 %	69,1 %
Index van de intensiteit van de veroudering (≥ 80 jaar / ≥ 65 jaar)	31,0 %	32,1 %	25,8 %	30,0 %

Bron : FOD Economie - Statistics Belgium; Berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel.

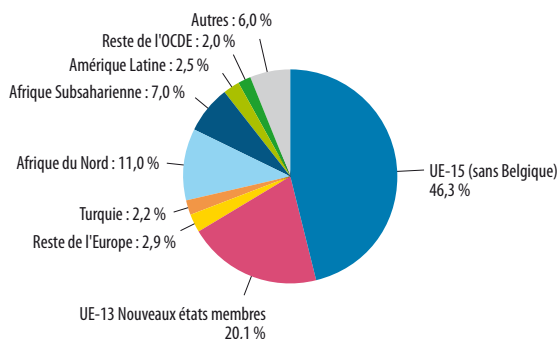
Het aandeel mannen en vrouwen varieert met de leeftijd. Er zijn iets meer mannen dan vrouwen in de groep jonger dan 20 jaar en in de groep tussen de 35 en 50 jaar. Vanaf 50 jaar stijgt het aandeel vrouwen geleidelijk tot 59 % bij de 75-plussers en dan verder tot 74 % voor de 90-plussers.

1.3 BRUSSEL : EEN MULTICULTURELE STAD

Op 1 januari 2016 had meer dan een derde (34,6 %) van de Brusselse bevolking niet de Belgische nationaliteit (tegenover 26,9 % in 2006). Dit aandeel is nog groter onder de jongeren. In 2013 werden ongeveer de helft van de kinderen geboren bij een moeder met niet de Belgische nationaliteit, en bij drie vierden van de pasgeborenen had de moeder op het moment van haar geboorte niet de Belgische nationaliteit.

Onder de niet-Belgische bevolking is in 2015 twee derden (66,4 %) afkomstig uit één van de 28 lidstaten van de Europese Unie (EU28), 11 % uit Noord-Afrika, 7 % uit Sub-Saharisch Afrika, 2,2 % uit Turkije en 13,4 % uit andere landen (figuur 4).

Figuur 4

Verdeling van de niet-Belgische bevolking naar nationaliteit, Brussels Gewest, 1 januari 2015

Bron : BISA; FOD Economie - Statistics Belgium; Berekening Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Twee derden van de niet-Belgen die officieel in Brussel wonen, is afkomstig van één van de 28 lidstaten van de EU.

Tussen 2005 en 2015 was er een belangrijke stijging van het aantal Fransen (figuur 5). De meest opvallende toename in deze periode wordt echter opgetekend bij het aantal Roemenen, Polen en, in mindere mate, Bulgaren. Deze opmerkelijke stijging houdt verband met de toetreding tot de EU van Polen (in 2004), Roemenië en Bulgarije (in 2007). Eerst en vooral is er de regularisatie van personen die reeds aanwezig waren op het Brussels grondgebied. Verder is er de komst van nieuwe personen door het vrije verkeer van werknemers. Ook is er een toename van werkaanbiedingen voor de onderdanen van deze nieuwe lidstaten in Brussel als hoofdstad van de EU (IBSA, 2015a). De personen met een Roemeense, Poolse of Bulgaarse nationaliteit vertegenwoordigen respectievelijk 8,4 %, 6,7 % en 2,7 % van de buitenlandse bevolking in Brussel in 2015.

De stijging van het aantal Spanjaarden en, in mindere mate het aantal Italianen en Portugezen, van de afgelopen jaren in het Brussels Gewest, kan worden gelinkt aan de economische crisis die deze Zuid-Europese landen sinds 2008 sterk trof (IBSA, 2015b).

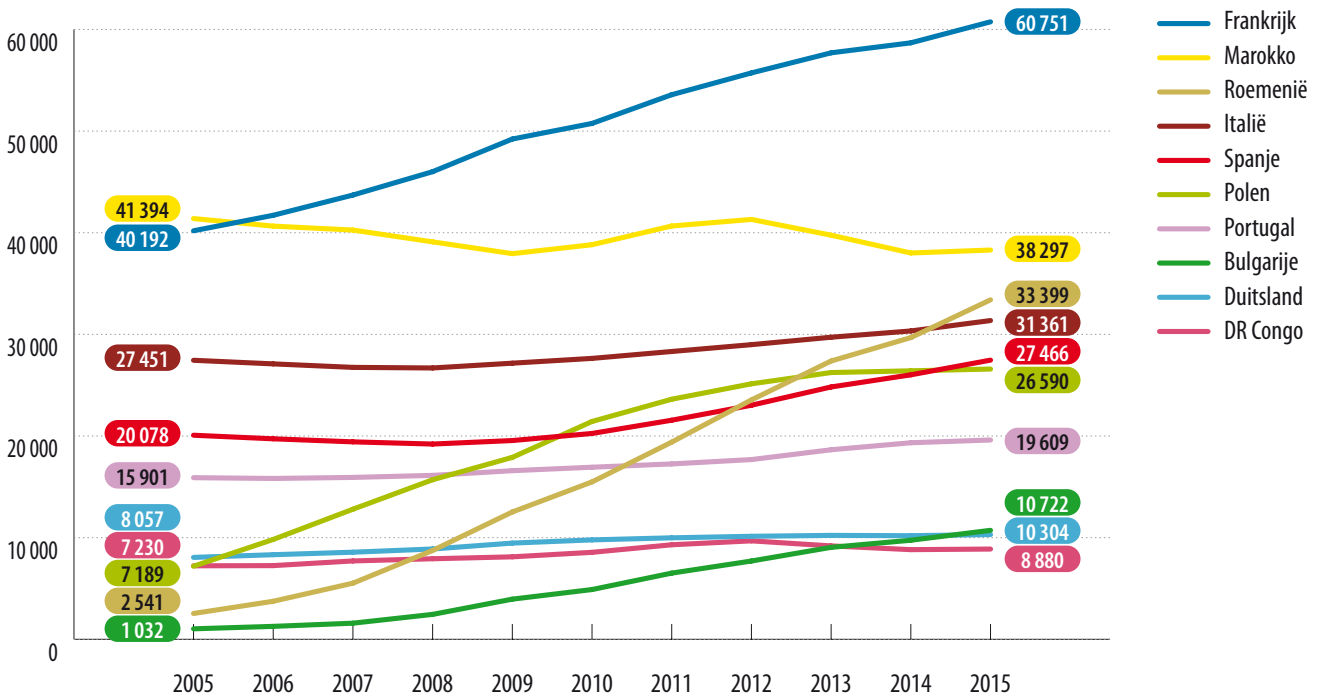
Tot slot zien we dat het aantal Brusselaars met een Marokkaanse nationaliteit daalt (zoals in heel België). Het verwerven van de Belgische nationaliteit speelt een rol in deze evoluties. Personen van Marokkaanse nationaliteit vertegenwoordigen in 2015 respectievelijk 9,6 % van de Brusselse bevolking met een niet-Belgische nationaliteit.

Deze cijfers over de nationaliteit geven maar gedeeltelijk de grote diversiteit in herkomst en culturen van de Brusselse bevolking weer. Op 31 december 2013 was meer dan twee derde (68,9 %) van de Brusselse bevolking van buitenlandse herkomst (dit wil zeggen dat ze hetzij een buitenlandse nationaliteit bezitten, hetzij geboren zijn met een buitenlandse nationaliteit, hetzij dat één van hun ouders geboren is met een buitenlandse nationaliteit)⁴.

De structuur van de Belgische en de niet-Belgische bevolking volgens leeftijd verschilt enorm. De piramide voor de bevolking met een buitenlandse nationaliteit heeft een meer uitgesproken spar-structuur: de bevolking tussen 25 en 49 jaar is sterk vertegenwoordigd in de totale buitenlandse bevolking, terwijl de oudere generaties (50-plussers) en hun opgroeiende kinderen (5-19 jaar) minder sterk vertegenwoordigd zijn (figuur 6).

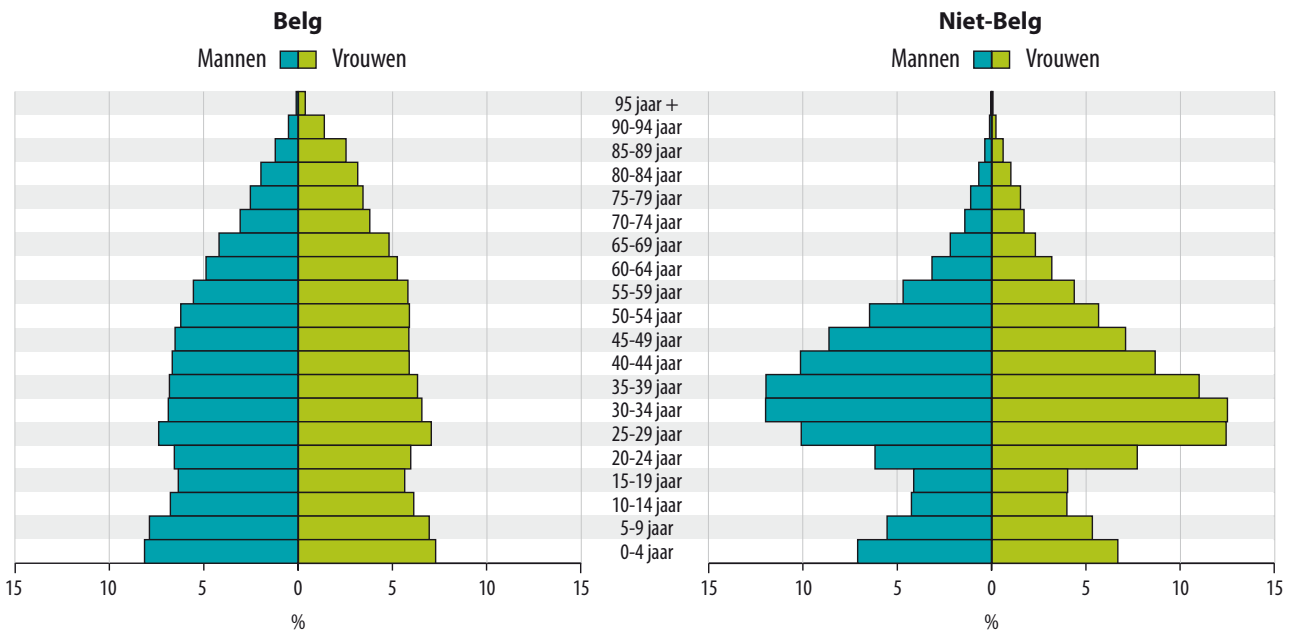
4 Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale Bescherming, Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid; Berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 5 Evolutie van het aantal onderdanen van de 10 meest vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteiten, Brussels Gewest, 1 januari 2005-2015

Bron : BISA, FOD Economie – Statistics Belgium

Figuur 6 Leeftijdspiramide van de Belgische en niet-Belgische bevolking, Brussels Gewest, 1/1/2016

Bron : Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Rijksregister 2016

1.4 SOORTEN HUISHOUDENS

Op 1 januari 2015 telde het Brussels Gewest 542 670 private huishoudens⁵. In vergelijking met het hele land kent het Brussels Gewest een sterkere vertegenwoordiging van alleenstaanden (46,5 % van de huishoudens tegenover 34,1 % in België). Het Brussels Gewest telt eveneens een hoger aandeel éénooudergezinnen (tabel 2). De gemiddelde grootte van de huishoudens is 2,14 personen in het Brussels Gewest, tegenover 2,30 in België. Het Brussels Gewest kent dus kleinere huishoudens in verhouding met de Belgische cijfers, als gevolg van het grote aandeel alleenwonenden, maar er wordt wel een vergroting van de huishoudens opgemerkt sinds 2006 in tegenstelling tot de evolutie in de twee andere gewesten⁶.

Tabel 2	Verdeling van de huishoudens naar huishoudenstype, Brussels Gewest en België, 1 januari 2015		
		Brussels Gewest	
	Aantal	%	%
Eénpersoonshuishoudens	252 404	46,5	34,1
Koppels zonder kinderen	82 157	15,1	25,4
Koppels met kind(eren)	128 289	23,6	28,8
Eénooudergezinnen	62 690	11,6	9,9
Andere private huishoudenstypes	17 130	3,2	1,8

Nota : Koppels omvatten zowel getrouwde koppels als niet-getrouwde samenwonenden
Bron : BISA ; FOD Economie – Statistics Belgium ; Berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

1.5 GEBOORTECIJFER⁷

In 2014 werden er 19 228 kinderen geboren bij vrouwen die officieel in het Brusselse Gewest wonen.

Van 1980 tot 2010, en in tegenstelling tot de twee overige gewesten, heeft het Brussels Gewest een progressieve toename van het geboortecijfer gekend. Dit cijfer is gestegen van 11,6 in 1983 tot 16,9 in 2010. Tussen 2011 en 2014 is dit cijfer gestopt met stijgen en zelfs lichtjes gedaald (-1,1 %). Het cijfer in het Brussels Gewest overstijgt ruimschoots dat van de twee overige gewesten die een regelmatige daling hebben gekend sinds het begin van de jaren 60 tot het begin van de jaren 2000 (figuur 7). Het hogere geboortecijfer in het Brussels Gewest ten opzichte van de andere gewesten is te wijten aan

een hoger vruchtbaarheidscijfer, maar vooral aan een groter aandeel jongvolwassen in de vruchtbare leeftijd (20-39 jaar) (zie figuur 2).

De geboortecijfers in figuur 7 worden berekend op basis van het Rijksregister dat wordt samengesteld op basis van de bevolkingsregisters van de gemeenten (woongemeente). Een andere bron met informatie over de geboorten zijn de statistische formulieren voor geboorte, die worden ingevuld door de gezondheidswerkers en de diensten van de burgerlijke stand van de gemeente van geboorte. Deze bron houdt rekening met alle geboorten, ongeacht het verblijfsstatuut van de moeder. Hier worden dus ook geboorten uit het wachtregister (asielaanvragers van wie de erkenningsprocedure loopt) en de geboorten uit ouders zonder geldig verblijfstatuut of met een bijzonder statuut (zoals diplomatiek personeel) opgenomen. Het aantal geboorten dat via deze bron wordt geregistreerd ligt dus systematisch hoger dan het aantal dat door het Rijksregister wordt geregistreerd. In 2014 was 4,2 % van de via de formulieren voor geboorte geregistreerde levendgeboorten niet ingeschreven in het Rijksregister : 0,4 % betrof mensen ingeschreven in het wachtregister (n=80) en 3,8 % niet-ingeschrevenen (n=717)⁸.

De gemiddelde leeftijd van de moeders op het ogenblik van de geboorte is systematisch gestegen tussen 2000 en 2012, van 29,2 naar 30,2 jaar. Het aandeel geboorten bij moeders van 35 jaar of ouder stijgt voortdurend sinds 1980 en vertegenwoordigde 23,9 % van alle geboorten in 2012. Het aandeel moeders jonger dan 20 jaar is gedaald van 3,3 % naar 2,0 % van de geboorten in de loop van dezelfde periode (figuur 8). Het aandeel geboorten bij moeders ouder dan 40 jaar stijgt ook sterk : van 3,3 % in 2000 naar 4,9 % in 2012 en dit ondanks een stabiel aantal oudere vrouwen (40-49 jaar) in de Brusselse bevolking tussen 20 en 49 jaar oud. Deze stijgende tendens van de leeftijd van de moeder bij de bevalling wordt waargenomen in de drie gewesten van het land en in andere Europese landen.

De gemiddelde leeftijd van de moeders op het ogenblik van de geboorte wordt beïnvloed door de gemiddelde leeftijd van de vrouwen in de algemene Brusselse bevolking die zelf sterk is gedaald in de loop van het laatste decennium : tussen 2000 en 2012 is de gemiddelde leeftijd van de vrouwen gedaald van 41 naar 39 jaar⁹. Door de vruchtbaarheidsgraad per leeftijdsgroep te gebruiken wordt het effect van de leeftijdsstructuur van de bevolking geneutraliseerd¹⁰. De vruchtbaarheidsgraad van de vrouwen jonger dan 30 jaar is

5 Private huishoudens zijn alle huishoudens (bestaande uit 1 of meer personen die samen leven), uitgezonderd de collectieve huishoudens (religieuze gemeenschappen, rusthuizen, weeshuizen, studenten- en werkliedenhuizen, ziekenhuizen en gevangnissen) (FOD Economie – Statistics Belgium).

6 Voor meer informatie zie Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2016). De vergroting van de Brusselse huishoudens, Focus nr. 13, februari 2016.

7 Meer info over geboren worden als Brusselaar kan gevonden worden in de publicatie Hercot D., Mazina D., Deguerry M., Geboren worden als Brusselaar; Perinatale gezondheidsindicatoren van de Brusselaars 2000-2012. Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel, 2015.

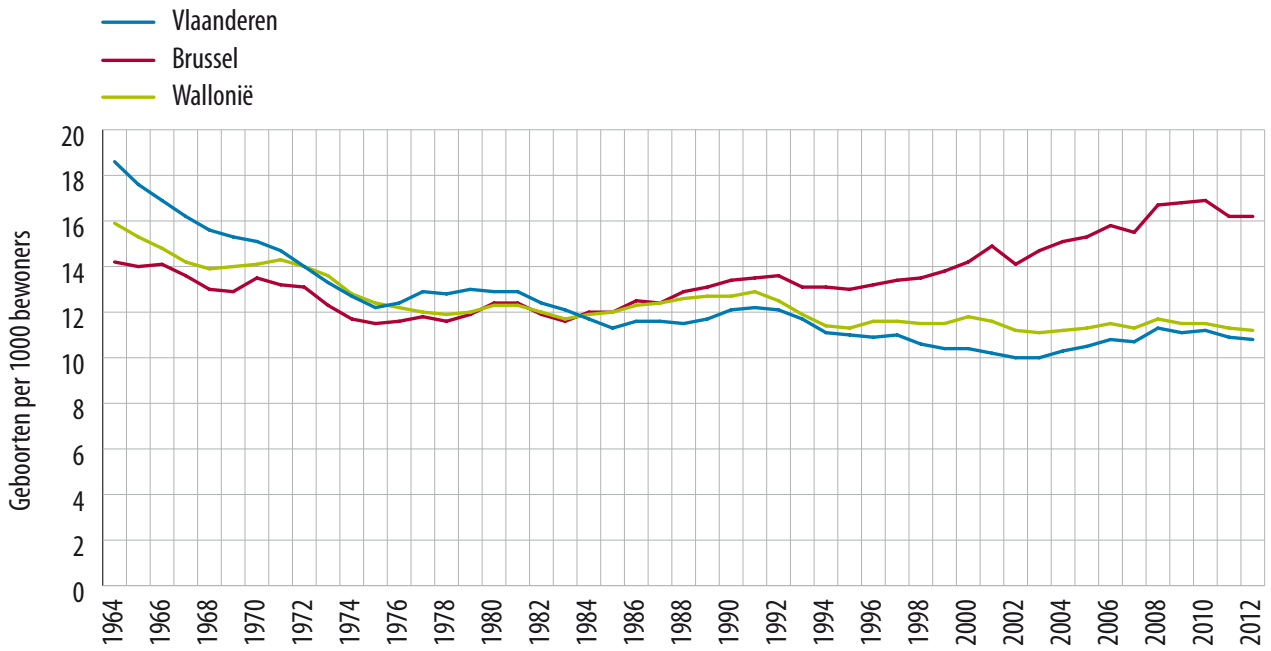
8 Bron : Statistics Belgium, persoonlijke mededeling. Na uitsluiting van de gegevens uit het Rijksregister van 188 Brusselse inwoners geboren in het buitenland in 2014 voor wie geen statistische formulier is opgemaakt, wordt het aantal niet-ingeschreven personen berekend op basis van het verschil tussen de formulieren en de gegevens uit de Rijksregisters; hoofdregister en wachtregister. In het Rijksregister worden wel alle geboorten van Belgische onderdanen in het buitenland opgenomen.

9 Bron : IBSA, Statistics Belgium, 2014

10 Voor deze berekening worden het aantal levendgeboorten volgens de statistische formulieren gedeeld door de midjaarpopulatie van de vrouwen van de betreffende leeftijdsgroep volgens het Rijksregister.

Figuur 7

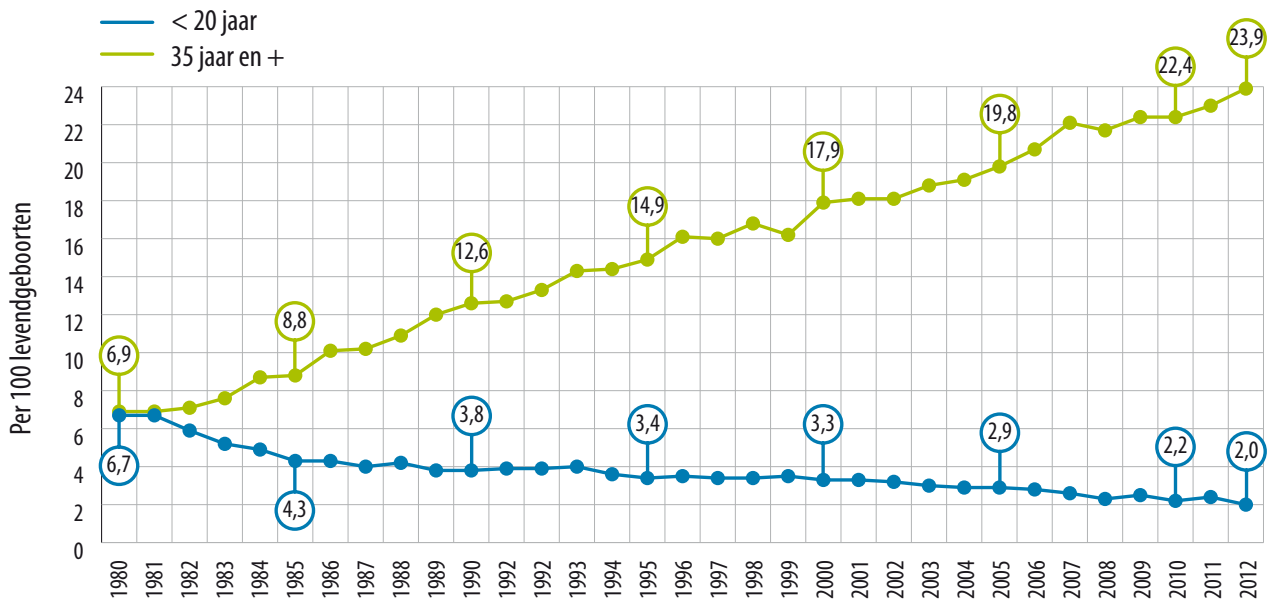
Evolutie van het bruto geboortecijfer (per 1 000 inwoners) volgens het gewest van verblijf van de moeder op het ogenblik van de bevalling, 1964-2014

Bron : NIS (1964-1997), Statistics Belgium (1998-2014)

Figuur 8

Evolutie van het percentage levendgeborenen in de jongste en oudste leeftijdscategorieën van de moeder, Brussels Gewest, 1980-2012

Bron : Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, 1980-1994 (Masuy-Stroobant e.a., 2001), 1995-1997 Masuy-Stroobant niet gepubliceerd, 1998-2012 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

gedaald tussen 2000 en 2003 en 2008 en 2011. Omgekeerd is die van vrouwen ouder dan 30 jaar voor dezelfde periodes gestegen (figuur 9).

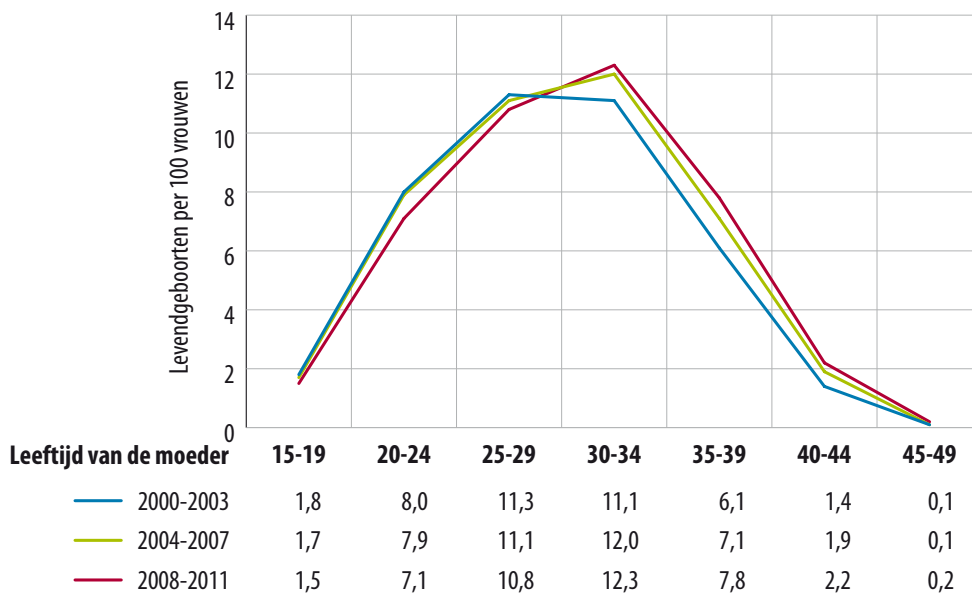
Het hoger geboortecijfer in het Brussels Gewest ten opzichte van de andere gewesten is voornamelijk toe te schrijven aan een groter aandeel jongvolwassenen op vruchtbare leeftijd. Het vruchtbaarheidscijfer bij vrouwen ouder dan 30 jaar blijft stijgen.

1.6 STERFTECIJFER

1.6.1 ALGEMEEN STERFTECIJFER

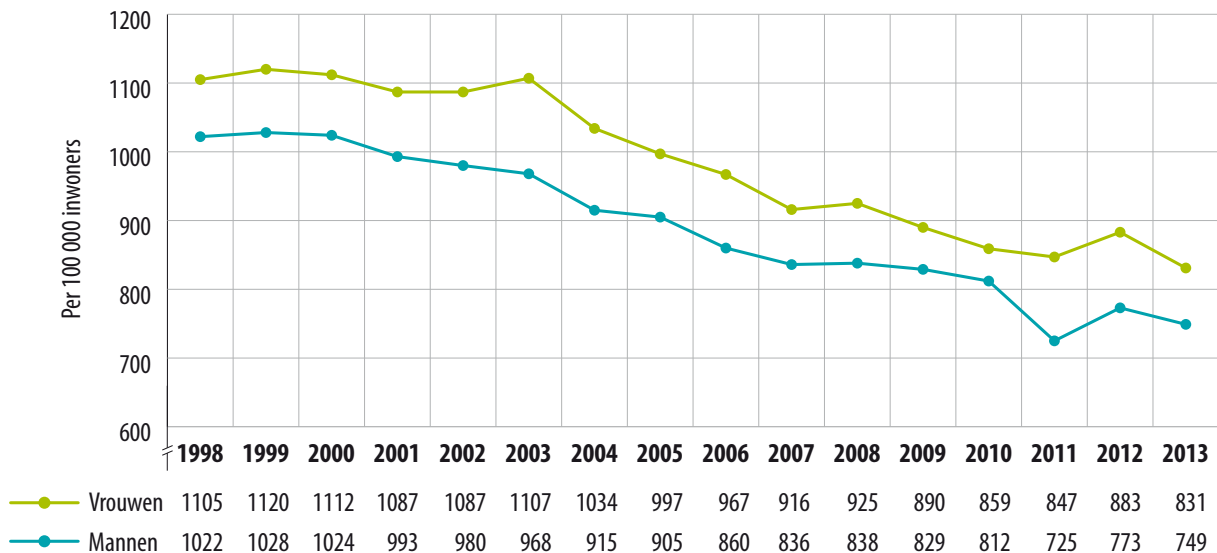
Het bruto sterftecijfer evolueerde op 15 jaar tijd van 1 065 naar 791 overlijdens per 100 000 inwoners in Brussel, een daling van meer dan 25 %. Het sterftecijfer van vrouwen ligt jaarlijks een beetje hoger dan dat van mannen omdat er meer oudere vrouwen in de populatie zijn (figuur 10).

Figuur 9 Evolutie van de vruchtbaarheidscijfers per leeftijdsgroep en per periode, vrouwen van 15 tot 49 jaar, Brussels Gewest, 2000-2011

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden & Statistics Belgium

Figuur 10 Bruto sterftecijfer per jaar per 100 000 inwoners naar geslacht, Brussels Gewest, 1998-2013 (/100 000)

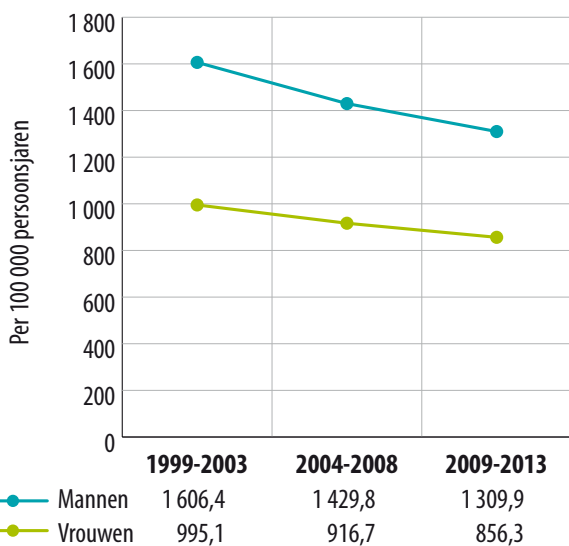

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden & Statistics Belgium

Hoewel de gemiddelde leeftijd van de Brusselse bevolking in deze periode ook is verjongd (zie Welzijnsbarometer 2016), en dit de sterftecijfers ook automatisch positief zal beïnvloeden, is na standaardisatie^[11] voor leeftijd (figuur 11) duidelijk dat dit niet de belangrijkste verklaring is voor de afname in de algemene sterfte. Over de drie periodes van vijf jaar bekeken is de gestandaardiseerde sterfte zowel bij de mannen (18 %) als bij de vrouwen (14 %) sterk afgenomen.

Figuur 11

Gestandaardiseerde sterfte naar geslacht en periode, Brussels Gewest, 1999-2013 (/100 000)

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden & Statistics Belgium, standaard referentie populatie EU2013

Het Brusselse Régio zit met deze sterftecijfers rond het Europese gemiddelde. In 2013 lag het gestandaardiseerde sterftecijfer (rESR) van de mannen (1 309,9 per 100 000) een klein beetje onder het gemiddelde van de 28 landen van de EU, dat van de vrouwen (856,3 per 100 000) lag er een klein beetje boven^[12]. Vlaanderen heeft een iets lager sterftecijfer dan Brussel, Wallonië een iets hoger.

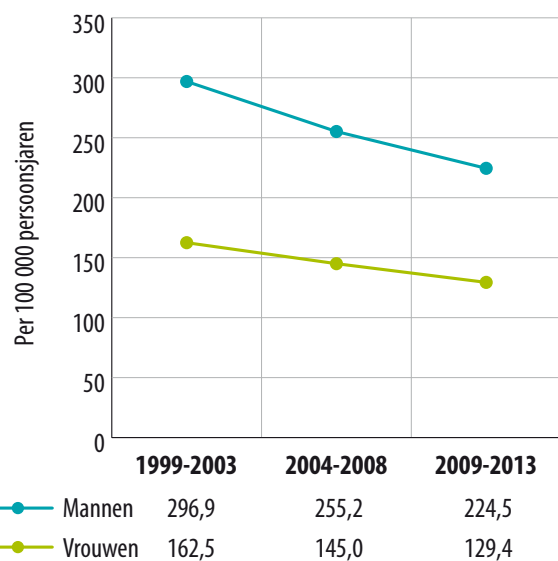
1.6.2 VROEGTIJDIG OVERLIJDEN

De 'vroegtijdige sterfte' wordt hier bepaald door het aantal sterfgevallen voor de leeftijd van 65 per 100 000 inwoners jonger dan 65. De vroegtijdige sterfte kan dienen als indicator voor de (on)gezondheid van een bevolking of bevolkingsgroep.

De vroegtijdige sterfte voor 65 jaar, meer zelfs dan de algemene sterfte, blijft in het Brusselse Gewest afnemen bij beide geslachten. Bij de vrouwen wordt in de periode 1998-2013 een verlaging van de (ruwe) vroegtijdige sterfte vastgesteld met 29,3 % (van 177 naar 125 per 100 000). Bij de mannen is dit zelfs 31,7 % (306 naar 209 per 100 000). Per jaar betekent dit een daling van ongeveer twee procent. In figuur 12 zien we dat de gestandaardiseerde vroegtijdige sterfte eveneens afneemt en dat de daling bij mannen nog sterker is dan bij vrouwen. In figuur 12 wordt de recente evolutie van de Brusselse gestandaardiseerde vroegtijdige sterfte gepresenteerd.

Figuur 12

Gestandaardiseerde vroegtijdige (<65) sterfte naar geslacht en periode, Brussels Gewest, 1999-2013 (/100 000)

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden & Statistics Belgium

In vergelijking met de evolutie in de algemene sterfte nam de vroegtijdige sterfte in de voorbije 15 jaar dus relatief meer af, en bij de mannen nog iets meer dan bij de vrouwen.

11 Bij deze (indirecte) standaardisatie worden de leeftijdspecifieke sterftecijfers toegepast op een standaardpopulatie zodat de verschillende gestandaardiseerde sterftecijfers geen verschillen in leeftijdsstructuur meer bevatten. De hier gebruikte referentiepopulatie is de herziene Europese Standaardpopulatie 2013 (European Union, 2013).

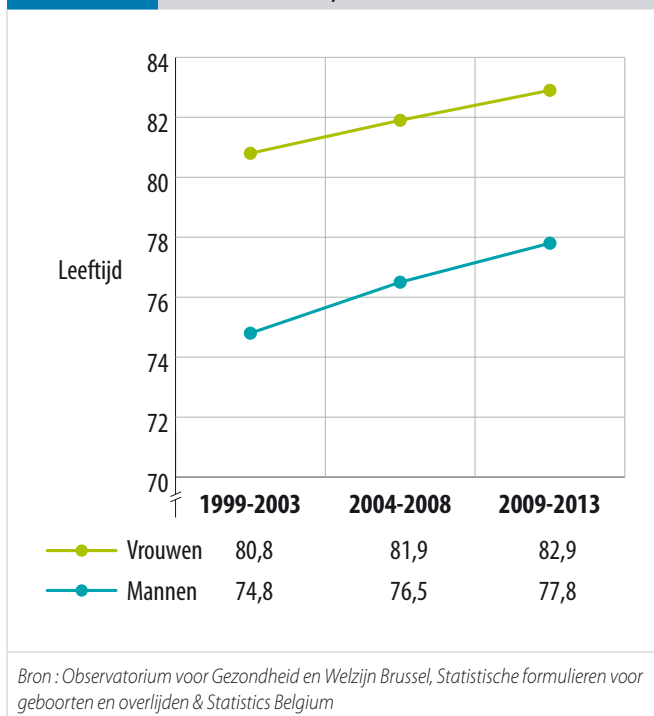
12 Bron: Eurostat: standardised mortality by nuts2 region following the 2013 revised European Standard Population.

1.7 LEVENSV ERWACHTING

Deze aanhoudende daling van de mortaliteit vertaalt zich automatisch ook in een toename van de gemiddelde levensverwachting (figuur 13). In de periode 1998-2013 nam de leeftijdsverwachting bij mannen gemiddeld ieder jaar toe met 3 maanden, van 74,5 in 1998 tot 78,2 in 2013, en bij vrouwen met ongeveer 2 maanden, van 80,9 in 1998 tot 83,2 in 2013. Hoewel de mannen de vrouwen dus langzaam een klein beetje inhalen blijft er ook in de laatste periode nog een geslachtsverschil in levensverwachting van meer dan 5 jaar. De Brusselse levensverwachting sluit nauw aan bij de Belgische, ligt een beetje hoger dan in Wallonië en een beetje lager dan in Vlaanderen^[13].

Figuur 13

Levensverwachting naar geslacht en periode, Brussels Gewest, 1999-2013

De gemiddelde levensverwachting in de 28 landen van de Europese Unie bedroeg in 2013, 77,8 jaar voor de mannen en 83,3 jaar voor de vrouwen. Brussel sluit dus nauw aan bij het Europese gemiddelde. Hogere levensverwachtingen vinden we vooral terug in het zuiden van Europa, lagere vooral in het oosten van Europa^[14].

1.8 MIGRATIES

Elk jaar vestigen zich een heel aantal personen in het Brussels Gewest. In 2015 hebben er zich 66 779 personen gevestigd in het Gewest, waarvan twee derde uit het buitenland. Het extern migratiesaldo blijft sterk positief in 2015 (+17 309). Dit saldo is het verschil tussen het aantal personen die zich vanuit het buitenland in het Brussels Gewest komen vestigen en die ingeschreven (of heringeschreven na een schrapping) werden in het Rijksregister (50 887), enerzijds, en het aantal Brusselaars die naar het buitenland vertrokken zijn (33 578), anderzijds^[15]. Het Brussels Gewest vangt hiermee ongeveer een derde (32,2 %) van de immigranten op die uit het buitenland naar België komen.

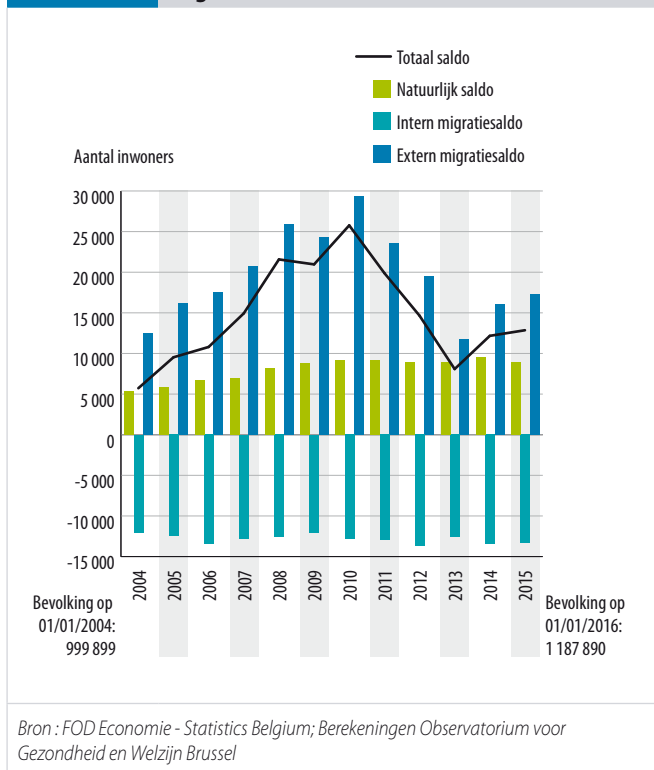
Het intern migratiesaldo (beweging van de bevolking tussen de rest van het land en het Brussels Gewest) blijft op zijn beurt negatief in 2015 (-13 336), als gevolg van een groter aantal Brusselaars dat naar Vlaanderen of Wallonië verhuisde (37 475) dan het aantal Vlamingen of Walen dat zich in het Brussels Gewest vestigde (24 139). Net zoals de vorige jaren, met uitzondering van 2013, wordt het negatieve interne migratiesaldo gecompenseerd door een groter positief extern migratiesaldo. Bijgevolg kent het Brussels Gewest een positief totaal migratiesaldo in 2014 (+2 686). De integratie van verschillende bevolkingsbewegingen, namelijk geboorten, sterfgevallen en migraties resulteren in een positief totaal saldo van de Brusselse bevolking (figuur 14). Sinds 2004 is het totaal saldo positief, waardoor de Brusselse bevolking voortdurend groeit (figuur 1). Gemiddeld over de laatste vijf jaar (2011-2015) bedraagt het totale saldo 13 531 personen per jaar, al groeit de bevolking niet meer zo snel als in het begin van het decennium (29 550 personen in 2010).

13 Bron: ADSEI : http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/sterfte_leven/tafels/ de cijfers op de website van ADSEI verschillen lichtjes van de bovenstaande omdat er een andere berekeningsmethode wordt gebruikt. ADSEI hanteert volledige sterftetafels terwijl hier gebruik werd gemaakt van "abbreviated life tables" waarbij de leeftijds categorieën per 5 jaar worden gegroepeerd.

14 Eurostat : <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/deaths-life-expectancy-data/main-tables>

15 Voor de externe migratie werd rekening gehouden met de verandering van register, ambtshalve schrappingen en herinschrijving na schrapping.

Figuur 14

Evolutie van het natuurlijk saldo en de migratiesaldi, Brussels Gewest, 2004-2015

Ook binnen Brussel wordt er vaak verhuisd. In 2015 gingen 64 844 personen in een andere gemeente van het Gewest wonen^[16]. Gemiddeld, wijzigt per jaar meer dan 10 % van de bevolking van een gemeente.

De voortdurende stijging van de Brusselse bevolking kan worden verklaard door een geboortecijfer dat hoger ligt dan het sterftecijfer en door het grote aantal personen uit andere landen die zich in het Brussels Gewest vestigen.

2. Sociaal-economische context

Sinds 2010 leeft ongeveer een derde van de Brusselse bevolking met een inkomen onder de armoederisicogrens. En maar liefst 40 % van de Brusselaars loopt het “risico op armoede of sociale uitsluiting”^[17] (2011-2014). Deze aandelen zijn veel hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land.

De afgelopen vijf jaar (2011-2015) is het aandeel van de Brusselaars dat een vervangingsinkomen (exclusief pensioenen) of bijstandsuitkering kreeg, stabiel gebleven. Gemiddeld over de vijf jaar ontving 17,9 % van de Brusselse jongvolwassenen (18-24 jaar), 20,1 % van de bevolking op actieve leeftijd (18-64 jaar) en 16,5 % van de ouderen (65 jaar en ouder) zo'n uitkering.

De werkloosheidsgraad is hoog in het Brussels Gewest. Onder de actieve bevolking (zij die beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt), is meer dan één op zes werkloos. Onder de jongeren tussen 15 en 24 jaar die beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt, is meer dan één op drie werkloos. Meer dan één jongen op zes en meer dan één meisje op zeven verliet de schoolbanken zonder een diploma van het hoger secundair onderwijs, wat hoger is dan in de rest van het land. Hoewel een groot deel van de bevolking in sociaal moeilijke omstandigheden leeft, trekt het Gewest ook tal van hooggeschoolde werknemers aan.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent scherpe geografische tegenstellingen in socio-economische context (Roesems et al., 2006). Binnen het Gewest varieert het mediaan inkomen per aangifte van € 14 884 in Sint-Joost-ten-Node (dat hiermee het laagste mediaan inkomen van heel het land kent) tot € 25 280 in Sint-Pieters-Woluwe. De wijken met de laagste mediane inkomens bevinden zich grotendeels in de “arme sikkels”^[18].

Gezien deze uitgesproken geografische verschillen, kunnen we het socio-economische niveau van de gemeente waarin iemand woont, beschouwen als een goede benadering van zijn of haar eigen socio-economische positie. Op deze manier kunnen we socio-economische verschillen analyseren in het Gewest, wanneer individuele gegevens over socio-economische positie ontbreken zoals het geval is voor

17 Dit is een samengestelde indicator, die naast het inkomen ook andere dimensies van armoede in rekening brengt, ontwikkeld in het kader van de Europa 2020-strategie. Het zogenaamde “risico op armoede of sociale uitsluiting” (At Risk of Poverty or Social Exclusion, AROPE) meet het aandeel personen dat voldoet aan minstens één van volgende voorwaarden: (1) leeft in een gezin met een beschikbaar inkomen onder de nationale armoederisicogrens; (2) is tussen 0 en 59 jaar en leeft in een gezin met een zeer lage werkintensiteit (Low Work Intensity, LWI) [] en (3) kent ernstig materiële deprivatie (Severe Material Deprivation, SMD).

18 De «arme sikkels» verwijst naar de armste wijken van het Brussels Gewest die een sikkelvormige zone vormen rond het stadscentrum (noord-westelijke kant). Dit is het voormalig industriële woongebied bij het kanaal Brussel-Charleroi.

mortaliteit. De socio-economische positie van mensen kan gezondheid op een belangrijke manier bepalen. De Gezondheidsindicatoren en de meeste andere publicaties van het Observatorium beschrijven deze samenhang tussen socio-economische positie en gezondheid.

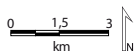
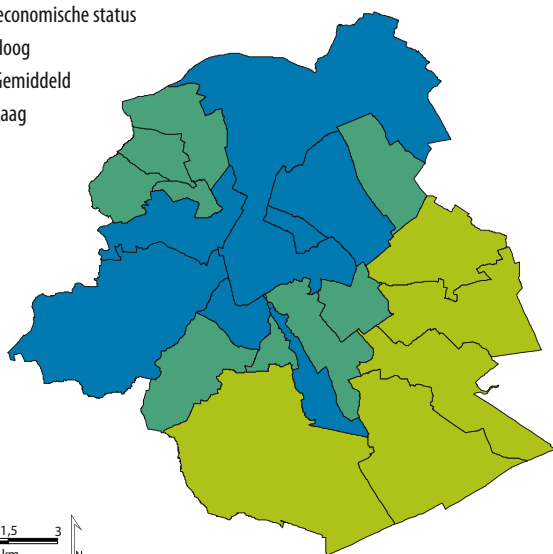
De 19 gemeenten werden hiertoe onderverdeeld in drie categorieën aan de hand van een clusteranalyse. Deze indeling is gebaseerd op drie indicatoren van 2012: het mediaan inkomen per belastingaangifte, het werkloosheidspercentage en het aandeel leefloongerechtigden (18-64 jaar). De categorie van gemeenten met een hoger socio-economisch niveau (SEN) bevat 5 gemeenten: Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. De categorie van de gemeenten met een lagere SEN omvat 6 gemeenten: Anderlecht, Brussel Stad, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Gillis en Schaarbeek. De 8 andere gemeenten worden geklasseerd bij het deel van de tussenliggende categorie (kaart 1).

Kaart 1

Socio-economische typologie van de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2015

Socio-economische status

- Hoog
- Gemiddeld
- Laag

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2015

De socio-economische status is een belangrijke gezondheidsbepalende factor. Ongeveer één derde van de Brusselaars leeft onder de armoederisicogrens en de socio-economische verschillen binnen het gewest zijn erg groot.

Referenties

- Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2015a), Een demografische boom onder de loep : Roemenen, Polen en Bulgaren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr. 9, juni 2015
- Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2015b), Demografische barometer 2015 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr. 11, december 2015.
- European Union. Revision of the European Standard Population – Report of Eurostat's task force, 2013, Publications Office of the European Union, <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-13-028>
- Federaal Planbureau en Algemene directie Statistiek en Economische informatie. Bevolkingsvooruitzichten 2015-2060, 1-136, 2016
- Masuy-Stroobant, G., Gourbin, C., Masuy, B., 2001. Santé et Mortalité Foeto-Infantile en Belgique : Evolution des facteurs de risque au niveau régional de 1980 à 1994.
- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, 2016. Welzijnsbarometer 2016, Brussels armoederapport. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel.
- Roesems T., De Spiegelaere M., Deboosere P., et al., 2006. Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad 2006, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Brussel.
- van Meeteren, M., van San, M., Engbersen, G., 2009. Zonder papieren. Over de positie van irreguliere migranten en de rol van het vreemdelingenbeleid in België. OASeS, Onderzoeksgroep Armoede Sociale Uitsluiting en de Stad Universiteit Antwerpen, Antwerpen.